

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Mustosmäki, Armi; Sihto, Tiina

Title: Joitain naisia äitiys kaduttaa – ja katumisen kieltävät tunnesäännöt pahentavat tilannetta

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Westermarck-seura, 2019.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Mustosmäki, A., & Sihto, T. (2019, 13.11.2019). Joitain naisia äitiys kaduttaa – ja katumisen kieltävät tunnesäännöt pahentavat tilannetta. Ilmiö. <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/aitiydenkatuminen-ja-aitien-kielleyt-tunteet/>

Avainsanat: äitiys perhe tunteet

Joitain naisia äitiys kaduttaa – ja katumisen kieltävät tunnesäännöt pahentavat tilannetta

Armi Mustosmäki ja Tiina Sihto – 13.11.2019

Julkisen keskustelun perusteella vanhemmuus antaa aina enemmän kuin ottaa. Entä, jos ei tunnukaan siltä? Äitiyttä katuville ”hyvän äitiyden” tavoittelussa on kyse työläästä ja pakkotahtisesta elämäntavasta, joka vie jaksamisen ääri rajoille. Intensiivisen vanhemmuuden vaatimukset ja äitiyden tiukat tunnesäännöt eivät jätä tilaa käsitellä ristiriitaisia tunteita.

Tämän jutun voit myös kuunnella äänikirjana, kesto 14:20.

Ilmiö

Joitain naisia äitiys kaduttaa - ja katumisen kieltävät tunnesäännöt pahe...

[Cookie policy](#)

Äitiyttä koskevien puhetaojen on arvioitu monipuolistuneen ja kulttuurisen tilan avautuneen myös äitiyttä koskevien kielteisten tunteiden ilmaisuille. On yhä hyväksytympää puhua lapsiperhearjen kuluttavuudesta sekä äitiyteen liittyvistä negatiivisista tunteista, kuten siitä, että äitiys ei ole aina ihanaa tai palkitsevaa: uhmaikäiset lapset kiukuttelevat, perheen arjen sujuvuuteen liittyvä **metatyö uuvuttaa** eikä itselle tai parisuhteelle löydy aikaa lapsiperhearjesta.

Se, mitä äidit eivät voi (julkisesti) sanoa on, etteivät plussat lopulta ylitäkään miinusia: jos saisi valita uudelleen, tulisiko äidiksi, vastaus olisi “ei”. Usein tällaista tilannetta ei nähdä edes mahdolliseksi, sillä vallitseva kulttuurinen normi on yhä se, että lapsien hankkimatta jättämistä saattaa katua, mutta ei sitä, että lapsia on hankkinut. Äitiyden kielletyin tunne, katumus, jääkin usein näkymättömäksi ilmiöksi, joka on vasta hiljattain saanut tilaa äitiyden tutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa.

Olemme tutkimuksessamme tarkastelleet äitiyden katumista ja sen ilmentymiä internetin anonyymilla keskustelupalstalla. Olimme kiinnostuneita erityisesti siitä, miten äidit kuvailevat katumustaan ja miksi he katuvat äitiyttä.

Koska kyseessä on herkkä aihe, käännyimme aineistonkeruussa internetin anonyymin keskustelupalstan puoleen. Keskustelupalstoilla erilaisia äitiyteen liittyviä mielipiteitä ja kiellettyjä tunteita voidaan tunnustaa ilman pelkoa itsen henkilöityvästä huonon äidin stigmasta. Niinpä kielteisten tunteiden ilmaisemiselle voi ajatella olevan enemmän tilaa kuin esimerkiksi omilla kasvoilla annettavassa tutkimushaastattelussa. Tutkimuksessamme analysoimme yksittäistä 754 viestin keskusteluketjua vuodelta 2017.

Intensiivisen äitiyden ihanteet

keskustelussa kuvataan lapsiperhe-elämää, jota määrittävät keskeisesti nyvan äitiyden ja hyvän lapsuuden ihanteet. Keskustelijat luettelevat pitkiä listoja asioista, joiden tekemisen he kokevat henkilökohtaiseksi pakoksi, koska he ovat äitejä ja koska he haluavat olla hyviä äitejä:

“Tänään olen ollut lasten kanssa luistelemassa, tehnyt heille siellä taitoradan ja ottanut aikaa ja kannustanut, käynyt kirjastossa lasten kanssa lainaamassa heille kirjoja ja lukenut niitä, tanssinut tyttären kanssa samalla kun siivottiin, rakentanut legoja lasten kanssa, leikkinyt rosvoa ja poliisia omien ja naapurin lasten kanssa ja vienyt heitä "vankilaan" kärsimään rangaistusta eli kutitusta sekä ollut eläinarvoitusta saunassa lasten kanssa niin kuin meillä on aina tapana. Ihan tavallinen äiti siis olen. Silti syvällä sisällä minulla on se tunne, että en jaksaisi perhe-elämää.”

Kaikki tämä ei liene ensisijaisen tärkeää lapsen selviytymisen kannalta. Sen sijaan kyse on kulttuurisista, aikaan ja paikkaan kiinnittyneistä äitiydestä ja lapsuutta koskevista ihanteista. Erityisesti 2000-luvulla *intensiivisestä äitiydestä* on tullut voimakas ja näkyvä kulttuurinen ihanne. Perhesosiologi **Sharon Haysin** mukaan intensiiviselle äitiydelle tunnusomaista on se, että se on asiantuntijatietovetoista, lapsikeskeistä, emotionaalisesti vaativaa, työlästä sekä taloudellisesti kallista. Intensiivisen äitiyden ihanteet heijastuivat myös aineistoomme.

Erityisesti 2000-luvulla intensiivisestä äitiydestä on tullut voimakas ja näkyvä kulttuurinen ihanne.

Äitiyttä katuville hyvän äitiyden tavoittelussa oli kyse pakkotahtisesta elämäntavasta, joka on työntäyteistä, sitovaa, kuluttavaa ja uuvuttavaa ja joka vie äidit jaksamisen ääri rajoille. Kuten eräs keskustelija kuvasi: *“jatkuva vaatimus toimia tukihenkilönä/ravitsijana/viihdyttäjänä/huoltojoukkona etc on niin tappavaa. (...) elämäni on ollut pelkkää selviytymistä jo vuosia.”* Tämä kävi ilmi myös keskustelussa toistuvista ääri-ilmaisista, kuten *“järkyttävän uupunut”, “aivan uupunut”* tai *“pohjaton väsymys”*.

Äitiys rakentui aineistossa intensiivisen äitiyden ihanteiden mukaiseksi suorittajaäitiydeksi. Hyvän äidin standardit jäävät kuitenkin lopulta, kaikesta yrittämisestä ja tekemisestä huolimatta, aina keskustelijoiden tavoittamattomiin, aiheuttaen syyllisyyttä ja riittämättömyyden tunteita.

Äitiyden tunnesäännöt aiheuttavat syyllisyyttä

Äitiyteen sisältyy runsaasti tiukkoja tunnesääntöjä. Sosiologi **Arlie Hochschildin** mukaan tunnesäännöt ovat sosiaalisesti jaettuina normeja siitä, miten erilaisissa tilanteissa tulisi tuntea. Kenties perustavimmin äitiyden tunnesääntö määrittelee, että äitiys voi olla rankkaa, mutta vaikeuksista huolimatta se on lopulta palkitsevaa. Näiden tunnesääntöjen mukaan jokainen äidiksi tullut nainen haluaa pohjimmiltaan olla äiti, ja jokainen äiti lopulta kasvaa kokemaan äitiyden tunnetasolla tyydyttäväksi. Äitiyden katumusta Israelissa tutkineen **Orna Donathin** mukaan kulttuuriset tunnesäännöt eivät salli äitiyden emotionaalisen tyydyttävyyden kyseenalaistamista.

Aineistossamme kerrottiin paljon äitiyden vaikeista tunteista, kuten syyllisyydestä, näiden tunteiden käsittelyn raskaudesta sekä kietoutumisesta yhteen äitiyden katumuksen kanssa:

“Jättäisin mielelläni kantamatta sen hitonmoisen syyllisyyden taakan, mikä ilmeisesti annettiin toiseen kainaloon samalla kun vauva toiseen. Olisin pärjännyt mainiosti ilman jatkuvaa huonoa omaatuntoa tai huolta siitä, miten lapsi pärjää ja onko hän onnellinen. Nyt ne tunteet alkavat jo hellittää, kun en enää ole vastuussa toisen elämästä, mutta silti koen, että lapsiperheika otti enemmän kuin antoi.”

Väriin tunteiden pelätään uhkaavan lapsen tulevaisuutta

Intensiivinen vanhemmuus korostaa kulttuurista käsitystä vanhemmuudesta taitona, johon tarvitaan asiantuntijoiden, kuten kehityspsykologien, kasvatus- ja ravitsemustieteilijöiden ja terveydenhuollon tietoa ja ohjausta. Erityisesti kehityspsykologia ja yhä enenevässä määrin neurotieteellinen tutkimustieto on saanut tilaa myös suomalaisessa kasvatuskeskustelussa. Ne korostavat lapsen ensimmäisinä elinvuosina muodostuvan kiintymyssuhteen sekä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen merkitystä lapsen myöhemmälle kehitykselle.

Nykyisessä intensiivisen vanhemmuuden kulttuurissa vanhemmille, erityisesti äideille, lankeaa yhä enemmän vastuuta lapsen tulevaisuuteen liittyvien riskien hallinnasta. Puutteet vanhemmuudessa, esimerkiksi "oikeanlaisessa" tunnesiteessä lapseen, yhdistetään ongelmiin lapsen (kognitiivisessa) kehityksessä, koulumenestyksessä,

asiantuntijatiетoon siitä, millainen kasvuymparisto ja vanhemmuus parhaiten tukevat lapsen menestymistä myöhemmässä elämässä. Kun hyvän äitiyden nähdään perustuvan asiantuntijatiетoon ja deterministisesti vaikuttavan lapsen tulevaisuuteen, vanhempien pienistäkin valinnoista tulee moraalisesti latautuneita. Tätä moraalista latautuneisuutta **pönkitetään usein myös julkisessa keskustelussa**. Esimerkiksi vuonna 2016 Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto julkaisi videon, jossa äitien älypuhelimien käyttö rinnastettiin väkivaltaan.

Äidit monitoroivat vanhemmuuttaan ja pyrkivät toimimaan moraalisesti oikein. Kuitenkin näkemys vanhemmuudesta riskien hallintana ja jokaisen arkipäiväisenkin valinnan suorasta vaikutuksesta lapsen tulevaisuudelle tekee vanhemmuuden sietämättömän raskaaksi.

Kun hyvän äitiyden nähdään deterministisesti vaikuttavan lapsen tulevaisuuteen, vanhempien pienistäkin valinnoista tulee moraalisesti latautuneita.

Useissa vastauksissa toistui ajatus siitä, että katumuksen tunne on kielletty, eikä sitä täten voi tai saa tuoda esiin. Katumus itsessään on tunne, joka uhkaa hyvää äitiyttä tai rikkoo mahdollisuuden siihen. Äitien tunnustuksissa näkyi myös se, kuinka he olivat sisäistäneet asiantuntijapuheesta kiintymyssuhdeteoriaan liitetyn tunnesiteen, vanhemman läsnäolon ja ensimmäisten kolmen ikävuoden merkityksen lapsen tulevaa kehitystä määräävänä tekijänä:

“Lasteni onneksi tämä katumus on nostanut päätään vasta näiden ensimmäisten elinvuosien jälkeen, joten he ovat saaneet - toivottavasti - hyvän ja turvallisen kiintymyssuhteen, eikä oma kipuiluni ole päässyt pilaamaan tärkeimpien elinvuosien vuorovaikutusta.”

Äitiyttä katuvien naisten kommenteissa toistui pelko siitä, että vääränlaisiksi koetut tunteet heijastuvat ulospäin ja vaikuttavat lopulta negatiivisesti lapseen. Väärät tunteet tai oikeiden tunteiden puuttuminen rakentuvatkin edelleen huonoksi äitiydeksi ja potentiaalisesti lasta vahingoittavaksi vaaraksi.

siitä, olivatko he todella aiheuttaneet häiriötä tai edes mielipahaa lapselle asioissa, joista he tunsivat syyllisyyttä. Äitien pelot olivat siis jokseenkin epämääräisiä ja vaikeasti paikannettavia.

Kun äitiys ei sovi identiteettiin

Osa keskustelijoista kirjoitti avoimesti siitä, etteivät he koe (hyvän) äidin identiteettiä omakseen. Tämä ilmenee usein negaation kautta eli kuvauksina siitä, millaisia he eivät ole, kuten *“en ole hiekkalaatikkoäiti”* tai *“hengiltä rakastava ja uhrautuva ällöpussausäiti”* ja *“...en osaa olla lapsille semmoinen läsnäoleva äiti.”* Nämä kuvaukset tekevät näkyväksi sen, miten naisten on vaikea sovittaa omaa identiteettiään vallalla oleviin äitiyden ideaaleihin.

Keskustelijat eivät välttämättä käyttäneet itsestään sanaa äiti, vaan kuvasivat itseään muunlaisina *“henkilöinä”* tai *“ihmisinä”*, jotka eläisivät ilman lapsiperhearjen pakkoja *“enemmän oman näköistä elämää”*. Lapsiperheen elämään kuuluvat normit ja tekeminen saattoivat olla myös ristiriidassa omien arvojen kanssa, mutta silti hyvään lapsuuteen ja perhe-elämään liittyvät ihanteet näyttäytyivät pakottavina:

tajunneet että he eivät ole koskaan "päässeet" matkoille. Mun periaate on se että esim. Lentomatkailu on siviileille täysin turhaa sillä saastuttaa niin paljon."

Monet myös kuvasivat eri tavoin sitä miten vaikeaa, ellei mahdotonta, on etukäteen varautua siihen, miten äitiyden kokee: *"Olen jälkikäteen ymmärtänyt että olen henkilö joka tarvitsee ison oman reviirin, paljon omaa aikaa, hiljaisuutta, omia ajatuksia ja lepoa. Lapsiperheessä ei ole mitään noista koskaan riittävästi, ei ainakaan pienten lasten kanssa."*

Aineistossamme osa naisista kiistää myös sen kulttuurisen käsityksen, että äidit aina lopulta väliaikaisten vaikeuksien jälkeen sopeutuvat, tottuvat ja kasvavat äitiyteen. Näille naisille äitiyden katumus ei ole väliaikaista väsymystä, vaan pysyvä identiteetti ja itselle sopimaton rooli. Kuten Donathin tutkimuksessa, tässäkään aineistossa kaikki eivät koskaan tule sinuiksi äidin roolin kanssa, eikä äitiydestä tule osa omaa identiteettiä.

Voiko intensiivisen äitiyden ideaaleista irtautua?

Intensiivinen äitiys on vahva ihanne, vaikka sillä on nähty olevan jatkuvan riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteiden kautta negatiivisia vaikutuksia äitien itsensä

oman hyvinvointinsa kustannuksella.

Hyvän äitiyden kulttuurinen narratiivi on niin vahva, että äitien on vaikea puhua vaikeuksistaan, väsymyksestä ja negatiivisista tunteista sekä elää hyvän äitiyden ihanteiden mukaisesti. Lisäksi lapsen ensisijaiseksi asettaminen on niin vahva moraalinen pakko, että äitien on vaikea tunnustaa ja neuvotella itsenäisyyden, oman tilan ja äitiydestä erillisen identiteetin tarvetta. Äidit kamppailevatkin yrittäessään sisällyttää ristiriitaiset tunteet osaksi äitiyden kokemusta ja hyvän äidin identiteettiä.

Voidaankin kysyä, millaisen mahdollisuuden nykyinen intensiivisen äitiyden kulttuuri jättää näiden ristiriitaisten tunteiden kokemiselle ja käsittelylle sekä niiden julki tuomiselle. Hiljaisuus äitien kokemien erilaisten tunteiden ympärillä sekä kiellettyjen tunteiden, kuten katumuksen, patologisointi ohjaa ajatteluumme kohti yksilöä ja hänen parantamistaan. Samalla se heikentää mahdollisuuksia nähdä vanhemmuuden, äitiyden ja lapsuuden ihanteet omaan aikaansa sidottuina, sosiaalisesti rakentuneina ja siten haastettavina.

Kirjoitus perustuu [Sosiologia-lehdessä](#) 2/2019 ilmestyneeseen artikkeliin *Äitiyden katuminen intensiivisen äitiyden kulttuurissa*.

Kuvat järjestyksessä: Jens Johnsson (pääkuva), The Honest Company, Joshua Rodriguez, Alexander Dummer, Paige Cody / Unsplash

Jaa 193

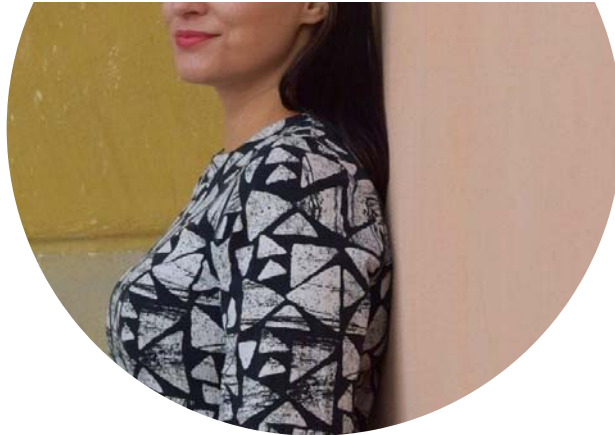
Twiiittaa

Kirjoittajat

ARMI MUSTOSMÄKI

Armi Mustosmäki (YTT, KTM) työskentelee tutkijatohtorina Tampereen yliopistossa *Gender, Power and Reconfigured Corporatism* -hankkeessa, jossa tarkastellaan sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen mahdollisuuksia järjestelmässä, jossa työmarkkinajärjestöt ja valtio neuvottelevat esimerkiksi palkoista ja vanhempainvapaista. Omassa Koneen Säätiön rahoittamassa hankkeessaan *Valittavat äidit: affekti, moraali ja medikalisaation politiikka* hän tutkii äitien negatiivisia, kiellettyjä tunteita ja niistä käytyä (julkista) keskustelua.

TIINA SIHTO

Tiina Sihto (YTM) työskentelee projektitutkijana Suomen Akatemian rahoittamassa Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikössä (CoE AgeCare, 2018–2025) sekä yhteiskuntapolitiikan väitöskirjatutkijana Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella. Sihto tarkastelee väitöskirjassaan *Placing women? How locality shapes women's opportunities for reconciling work and care* naisten työn ja hoivan yhteensovittamisen paikallisia ehtoja.

[Lue seuraavaksi](#)

Keskiluokkaisuus on vapautta unohtaa omat etuoikeutensa

Kirjoittajalta [Lotta Junnilainen](#) | 28.10.2019

Lähteet

Donath, Orna. 2017. *Regretting Motherhood: A Study*. Berkeley: North Atlantic Books.

Hays, Sharon. 1996. *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.

Hochschild, Arlie Russell. 1979. "Emotion work, feeling rules, and social structure." *American journal of sociology* 85:3, 551-575.

Mustosmäki, Armi & Sihto, Tiina (2019) [Äitiyden katuminen intensiivisen äitiyden kulttuurissa](#) *Sosiologia*, 56(2), 157-173.

Mikä Ilmiö?

Ilmiö on sosiologinen media, joka popularisoi tutkimusta ja tarjoaa uusia tapoja ajatella yhteiskuntaa.

[Lue lisää.](#)

Avainsanat

kiertotalous kokemusasiantuntijuus
kommentti koulutus kulttuuri
kulttuurintutkimus kuluttaminen kuolema
lapset luokka masennus materialismi
mielenterveys musiikki nuoret osallisuus
perhe pitkät politiikka rahapelit sosiologia
sosiologia valokeilassa sote-uudistus
sukupuoli talous teknologia tunteet
työelämä työkyvyttömyys töissä ulkonäkö

valinnanvapaus venäjä vuorovaikutus
yhteiskunta yksilö äitiys

Tuoreimmat

Päiväunet ovat sosiaalista neuvottelua, päivän rytmittämistä ja arjen luksusta

20.11.2019

Sisarus voi olla paras ystävä tai tärkein perheenjäsen

21.10.2019

Joitain naisia äitiys kaduttaa – ja katumisen kieltävät tunnesäännöt pahentavat tilannetta

13.11.2019

somessa

Toimitus

toimitus@ilmiomedia.fi

ISSN 2489-9402

[Facebookissa](#)

[Twitterissä](#)

[Instagramissa](#)

[LinkedInissä](#)

 Ilmiö -
sosiologinen media
uudelleentwiittasi

Tampere Univers

@TampereUniSOC

Kulutussyhteiskun
ta on

jäteyhteiskunta.

Miltä yhteiskunta
näyttää, jos

otetaan

vakavasti jätteen

perustavuus sen

rakentumisessa,

kysyvät Olli

Pyyhtinen ja

Jarno Valkonen

[@IlmioMedia](#)'ssa

[@OVastapaino](#)

uutuuskirjan

Tervetuloa

.....